

Sygn. akt I NO 15/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bosek

w sprawie ze skargi Ministra Sprawiedliwości na uchwałę nr [...] Zgromadzenia Izby Adwokackiej w K. z dnia 5 kwietnia 2019 r.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 marca 2022 r.,

zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2020 roku w sprawie o sygn. akt I NO 89/20,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Minister Sprawiedliwości działając na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz.U. 2018, poz. 1184 ze zm.) zaskarżył uchwałę nr (...) Zgromadzenia Izby Adwokackiej w K. z 5 kwietnia 2019 r. w części dotyczącej pkt I.6 i I.7. Zaskarżonej uchwale zarzucił naruszenie art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz art. 40 pkt 3 Prawa o adwokaturze przez określenie, że składka roczna dla adwokatów wpisanych na listę adwokatów Rady Adwokackiej w K., którzy nie ukończyli aplikacji adwokackiej w tejże Izbie wynosi 5 040 zł za pierwszy rok po wpisie na listę adwokatów oraz że składka roczna dla adwokatów wpisanych na listę adwokatów Izby Adwokackiej w K., którzy ukończyli aplikację adwokacką w tejże Izbie wynosi 3 640 zł za pierwszy rok po wpisie na listę adwokatów.

Sąd Najwyższy podzielił argumentację przedstawioną w skardze Ministra Sprawiedliwości i wyrokiem z 11 grudnia 2019 r., I NO 128/19 uchylił uchwałę w zaskarżonej części.

Pismem z 17 lipca 2020 r. Okręgowa Rada Adwokacka w K. skierowała do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną na wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., I NO 128/19.

Postanowieniem z 9 listopada 2020 r., I NO 89/20, Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną jako niedopuszczalną z uwagi na niezaskarżalność wyroku Sądu Najwyższego.

Pismem z 23 listopada 2020 r. Okręgowa Rada Adwokacka, powołując się na art. 394¹ § 1 k.p.c. skierowała do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Najwyższego z 9 listopada 2020 r., I NO 89/20, zarzucając mu naruszenie:

1) art. 357 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 i art. 398²¹ k.p.c. poprzez doręczenie Okręgowej Radzie Adwokackiej w K. postanowienia, które „nie odnosi się do przedmiotowej sprawy”, z uwagi na sprzeczność między datą podaną w nagłówku pisma (9 listopada 2020 r.) a podaną w dalszej części postanowienia datą posiedzenia niejawnego, na którym skarga kasacyjna została rozpoznana (10 listopada 2020 r.)

2) art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 i 398²¹ k.p.c. oraz art. 176 ust. 1 i art. 78 Konstytucji poprzez odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej przez bezzasadne przyjęcie, iż wyrok z 11 grudnia 2019 r., I NO 128/19 jest niezaskarżalny, podczas gdy zgodnie ze wskazanymi w zarzucie normami konstytucyjnymi każda ze stron ma zagwarantowane prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji, zaś zaskarżony wyrok Sądu Najwyższego był w istocie orzeczeniem pierwszoinstancyjnym.

Powołując się na powyższe zarzuty, Okręgowa Rada Adwokacka w K. wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jako niedopuszczalne podlegało odrzuceniu.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że art. 394¹ § 1 k.p.c., na który powołała się Okręgowa Rada Adwokacka, przewiduje możliwość wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji

odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Z brzmienia przepisu jasno wynika, że na postanowienie Sądu Najwyższego zażalenie nie przysługuje. Już z tego tylko powodu zażalenie podlegało odrzuceniu.

W obecnym stanie prawnym żaden przepis prawa nie przewiduje możliwości zaskarżenia orzeczenia Sądu Najwyższego, który z definicji jest sądem ostatniej instancji. Konstytucyjną rolą Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego na orzecznictwem sądów powszechnych i wojskowych, a nie nad swoim własnym orzecznictwem (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Jedynym wyjątkiem są orzeczenia wydawane w ramach tzw. instancji poziomej (por. np. art. 73 § 1 i art. 79 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; Dz.U. 2021, poz. 1904 oraz art. 110 § 1 lit. b i § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. 2020, poz. 2072, z późn. zm.). Brak jest natomiast przepisu przewidującego możliwość kontroli orzeczenia Sądu Najwyższego w przedmiocie legalności uchwały organu korporacji zawodowej, jak również przepisu przewidującego możliwość kontroli postanowienia Sądu Najwyższego w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej. W państwie prawnym żaden organ nie może domniemywać kompetencji (art. 2 i 7 Konstytucji RP).

Nie można się zgodzić ze skarżącym, że brak możliwości zaskarżenia orzeczenia Sądu Najwyższego stanowi „lukę ustawową”, którą należy „wypełnić twórczą wykładnią”. Za lukę można by uznać niezamierzone pominięcie przez ustawodawcę określonego rozwiązania, natomiast w tym przypadku nie ulega wątpliwości, że zaniechanie uregulowania środków zaskarżania orzeczeń Sądu Najwyższego jest świadomą decyzją ustawodawcy. Orzeczenia Sądu Najwyższego, z uwagi na szczególną rolę tego organu jako najwyższego organu władzy sądowniczej, z założenia były zawsze niezaskarżalne, chyba że ustawodawca wprowadził wyraźny wyjątek od tej reguły.

Zarzut naruszenia art. 357 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 i art. 398²¹ k.p.c. jest chybiony, bo zaskarżone postanowienie zostało doręczone stronom. Rzeczywiście popełniono w nim błąd co do daty posiedzenia niejawnego, ale jest to oczywista omyłka pisarska, a nie podstawa do uznania, że Sąd Najwyższy w ogóle

nie rozpoznał skargi kasacyjnej skarżącego, jak to on sugeruje w zażaleniu. Ów błąd został sprostowany postanowieniem Sądu Najwyższego z 2 grudnia 2020 r., w którym poprawiono datę posiedzenia z 10 na 9 listopada.

Nietrafne są również zarzuty naruszenia art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 i 398²¹ k.p.c. oraz art. 176 ust. 1 i art. 78 Konstytucji. Skarżący jakby nie dostrzega ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, w którym od początku obowiązywania Konstytucji RP uznawano, że zasada dwuinstancyjności postępowania nie dotyczy tych postępowań, w których sąd realizuje funkcję kontrolną nad działalnością organu pozasądowego. I tak uznano, że z konstytucyjnego punktu widzenia jedna instancja sądowa jest wystarczająca:

1) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje środki zaskarżenia od orzeczeń organów dyscyplinarnych (wyrok TK z 8 grudnia 1998 r., K 41/97; zob. też wyroki TK z 25 czerwca 2012 r., K 9/10 oraz z 6 listopada 2012 r., K 21/11);

2) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje zażalenie w przedmiocie zasadności i legalności doprowadzenia do izby wytrzeźwień (wyrok TK z 11 czerwca 2002 r., SK 5/02);

3) w postępowaniu, w którym sąd kontroluje rozstrzygnięcia organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze (postanowienia TK z 7 września 1999 r., Ts 35/99; 20 stycznia 2005 r., Ts 91/04; 17 kwietnia 2009 r., Ts 228/08; 11 kwietnia 2013 r., Ts 9/12; zob. też wyrok TK z 12 maja 2003 r., SK 38/02);

4) w postępowaniu, w którym sąd sprawuje nadzór judykacyjny nad komornikiem (postanowienia TK z 22 marca 2005 r., Ts 138/04 oraz z 2 czerwca 2014 r., Ts 2/14);

5) w postępowaniu przed sądem rejestrowym w sprawie rozstrzygnięcia rozbieżności co do wyceny akcji na podstawie art. 312 § 8 w zw. z art. 417 § 1 i art. 418 § 3 zd. 2 KSH (w brzmieniu pierwotnym); postępowanie to zostało potraktowane jako „drugi etap” postępowania toczącego się początkowo przed biegłym rewidentem, a tym samym sprawa nie została uznana za rozpatrywaną przez sąd od początku do końca (wyrok TK z 21 czerwca 2005 r., P 25/02);

6) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje skargę na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego

(postanowienie TK z 3 lutego 2012 r., Ts 2/10; zob. także postanowienie TK z 22 listopada 2005 r., Ts 78/05, i wyrok TK z 13 czerwca 2006 r., SK 54/04);

7) w postępowaniu, w którym sąd rozpoznaje zażalenie na zatrzymanie osoby ujętej na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem na podstawie art. 45 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (postanowienie TK z 1 kwietnia 2011 r., Ts 164/10);

8) w postępowaniu inicjowanym zażaleniem na odmowę dokonania czynności notarialnej (wyrok TK z 13 stycznia 2015 r., SK 34/12).

Z konstytucyjnego punktu widzenia istotny jest więc charakter i przedmiot postępowania. Kontrola normatywnych uchwał samorządów zawodowych realizowana przez Sąd Najwyższy, na podstawie takiej jak art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz.U. 2018, poz. 1184 ze zm.), ma wyłącznie na celu ochronę interesu publicznego, a nie ochronę praw podmiotowych – wolności i praw człowieka i obywatela. Sąd Najwyższy nie dostrzega podstaw, aby podmiotom publicznym w zakresie realizowanych przez nie funkcji władczych (imperium) przypisywać wolności i prawa człowieka i obywatela, i na tej podstawie udzielać im ochrony konstytucyjnej. Obowiązek zapewnienia takiej ochrony nie wynika z przepisów rozdziału II i VIII Konstytucji RP.

Nawet jeśliby zatem uznać potrzebę wprowadzenia zaskarżalności orzeczeń Sądu Najwyższego, to ustawodawca musiałby tę decyzję podjąć samodzielnie w zakresie przysługującej mu ogólnej kompetencji prawodawczej, swobody politycznej i odpowiedzialności demokratycznej.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.